

J. K.

**"Ibn Al-Haitham. Proceedings of the celebrations of 1000th Anniversary",
Pakistan-Karachi 1970 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/4, 836-837

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Marie Vojtová: *Obecné dějiny lékařství*. Praha 1970 Státní pedagogické nakladatelství Universita Karlova v Praze Lékařská fakulta hygienická Učební texty vysokých škol ss. 149.

Omawiany skrypt jest przeznaczony dla słuchaczy Lekarskiego Wydziału Higienicznego Uniwersytetu Praskiego.

Skrypt stanowi zarys historii medycyny powszechnej. Jest ujęty z punktu widzenia medycyny społecznej i w związku z tym obejmuje nie tyle poszczególne odkrycia naukowe, ile raczej wszystko to, co dotyczy zdrowia i choroby człowieka znajdującego się w określonym społeczeństwie. To też w skrypcie zwrócono specjalną uwagę na sprawę organizacji ochrony zdrowia w różnych społeczeństwach.

Na całość pracy składa się: *Wstęp* i 14 rozdziałów, w których jest omówiona medycyna okresów: wspólnoty pierwotnej, niewolnictwa, feudalizmu, kapitalizmu i imperializmu w skali europejskiej. Oddzielne rozdziały są poświęcone medycynie carskiej Rosji i Związku Radzieckiego, medycynie czeskiej i słowackiej w ich historycznym rozwoju, na koniec dalszym perspektywom rozwoju medycyny. Przy każdym rozdziale jest podane streszczenie i światowe piśmiennictwo. Załączono też indeks nazwisk z podaniem ramowych lat życia.

Skrypt stanowi cenną pomoc dla studentów, którzy mają tylko 12 godzin wykładów tego przedmiotu na studiach, a na egzaminie państwowym są egzaminowani z historii medycyny. Wiele interesujących wiadomości znajdują tu również lekarze higieniści, organizatorzy opieki zdrowia, pracownicy opieki społecznej. Oczywiście ze względu na potrzeby studentów i na ograniczoną objętość tekstu skrypt nie jest w stanie wyczerpać tematu.

Teresa Ostrowska

Ibn Al-Haitham. Proceedings of the celebrations of 1000th Anniversary. Held under the Auspices of Hadamard National Foundation. Ed. Hakim Mahommed Said. Pakistan-Karachi 1970 ss. 346, ilustr.

Jubileuszowa księga poświęcona w całości Ibn Al-Haithamowi (Alhazenowi) została wydana przez narodową fundację pakistańską Hadamard. Obchody tysiąclecia urodzin tego uczonego odbyły się w Karachi w dniach 1—10 XI 1969 r.

Na czele starannie wydanego tomu zamieszczono programy zorganizowanych sesji naukowych, fotografie z sali obrad, oficjalne podziękowania złożone instytucjom i stowarzyszeniom, których wkład w organizację rocznicy był szczególnie duży. Część pierwszą zamyka 30 referatów napisanych i wygłoszonych przez pakistańskich i hinduskich uczonych. Referaty te analizują wszechstronnie rolę Alhazena w rozwoju nauki, podkreślają zasługi uczonego na polu optyki, filozofii, matematyki.

Druga część zawiera fragmenty pism Alhazena w tłumaczeniu na język angielski (traktaty optyczne i geometryczne). Całość zamyka bibliografia podmiotowo-przedmiotowa wzbogacona o wykaz bibliotek, w posiadaniu których znajdują się rękopisy pism Alhazena. Indeks alfabetyczny ułatwia orientację w nagromadzonym materiale.

Do księgi włączono teksty depesz gratulacyjnych i listów okolicznościowych przesłanych na adres fundacji przez Akademię i instytuty naukowe wielu krajów świata. Fakt ten podkreślamy z tego względu, że przebieg obchodów miał charakter całkowicie zamknięty. Z załączonych listów można zorientować się także o stanie wiedzy o Alhazenie w oparciu o najnowsze wyniki badań naukowych. Listy, stano-

wiące rodzaj komunikatów naukowych, przesłały m.in. Francja, Włochy, ZSRR, Polska.

Zamieszczono także fragmenty artykułów encyklopedycznych i opracowań ogólnych z ważniejszych edycji światowych. Owe listy i artykuły są jedynym śladem zainteresowań rocznicą urodzin wielkiego uczonego, skromnym hołdem złożonym jego pamięci. Dobrze się stało, że o tę pamięć postarał się Pakistan, bo gdyby nie wyśiłki Fundacji Hadamard, rocznica minęłaby prawdopodobnie bez echa.

J. K.

Glosy i teksty polskie w XV-wiecznym rękopisie lekarskim ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej nr 132/50 akc. Oprac. Felicja Wysocka. Wrocław 1971 Zakład Narodowy im Ossolińskich — Wydawnictwo PAN ss. 99, ilustr.

Rękopis będący przedmiotem wymienionego opracowania dotychczas był nie znany zarówno językoznawcom, jak i historykom medycyny; jedyną wzmiankę o nim podał A. Birkenmajer w bibliografii do biogramu Jakuba z Zalesia w *Polskim słowniku biograficznym*, t. 10. Rękopis ten zawiera traktat według Galena o zachowaniu zdrowia, traktat Regiomontanusa o higienie i odżywianiu się w poszczególnych miesiącach, zielnik według Serapiona, antydotariusz, urywki traktatów o zarazie (dżumie), traktat o miarach i wagach oraz fragment podobnego traktatu dostosowanego wyłącznie do potrzeb aptekarza, wreszcie trzy słowniczki nazw przyrodniczych i lekarskich (alfabetyczny, alfabetyczno-synonimiczny i słownik typu matematycznego). W rękopisie tym jest 898 glos polskich, w tym 612 haseł.

Przedstawiona tu publikacja jest pracą językoznawczą, ale oczywiście ciekawa jest też dla historyków medycyny. Sądzić należy, że rękopis ten będzie z kolei opracowany specjalnie do potrzeb historii medycyny.

Z. Br.

V. Derums: *Boleźni i wraczenia w driewniej Pribaltikie*. Riga 1970 Izdatielstwo „Zinatne” ss. 197, ilustr.

Książka ta, wydana pod egidą Łotewskiego Instytutu Naukowo-Badawczego Medycyny Eksperymentalnej i Klinicznej Ministerstwa Zdrowia Łotewskiej SRR, poświęcona jest opisowi (na podstawie materiału kostnego i innego materiału archeologicznego) stanu fizycznego i zdrowotnego ludności zamieszkującej ziemię dzisiejszej Estonii Łotwy i Litwy w okresie od mezolitu do XVIII w. włącznie; przynosi też pewne informacje o medycynie ludowej. Fragmenty poświęcone są historii „naukowej” medycyny, co jest powodem odnotowania tej książki w naszym „Kwartalniku”. Tak więc mamy tutaj szkic rozwoju nie ludowej medycyny w XV—XVIII w., początków piśmiennictwa medycznego (w języku łacińskim), farmacji i szpitalnictwa, wreszcie początków literatury medycznej w językach narodowych.

Z. Br.

Mikołaja Kopernika Lokacja łąnów opuszczonych. Wydał Marian Biskup. Olsztyn 1970 Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego ss. 113, ilustr.

Jest to edycja zapisów Kopernika dotyczących transakcji majątkowych ludności chłopskiej, w tym i osadzania jej na opuszczonych gospodarstwach kmiecyh, w rejonie Olsztyna i Pieniężna, z lat 1516—1521. Pięknie wydany tom zawiera łaciński